

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	8
ТЕМА 1. СУТНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	10
1.1. Сутність, характерні риси та розвиток міжнародного бізнесу	10
1.2. Міжнародний менеджмент та його особливості в умовах глобалізації	35
1.3. Роль і місце інтегрованих корпоративних структур у світовій системі економіки.	48
ТЕМА 2. БАЗОВІ ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЯХ.	72
2.1. Маркетинг та його роль в управлінських процесах	72
2.2. Функція планування в міжнародних компаніях.	80
2.3. Контроль у міжнародному менеджменті	88
ТЕМА 3. ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА В МІЖНАРОДНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ	96
3.1. Технологічні ресурси світу, цілі та типи технологічної політики міжнародних компаній	96
3.2. Міжнародний ринок інноваційних ресурсів та роль транснаціональних компаній у його модернізації	108
3.3. Стратегія науково-технічного співробітництва міжнародних компаній	122
РОЗДІЛ 2. НОВІ РЕАЛІЇ МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА БІЗНЕСУ	148
ТЕМА 4. КОНКУРЕНТНІ СТРАТЕГІЇ КОМПАНІЙ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ	150
4.1. Чинники виходу компаній на світовий ринок та види міжнародних стратегій	150
4.2. Багатонаціональні та глобальні стратегії міжнародної діяльності транснаціональних компаній	156
4.3. Стратегічні альянси, їхня сутність, ознаки, види та ринкове призначення.	162
ТЕМА 5. СУЧАСНІ КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ПРОЯВ У МІЖНАРОДНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ.	173
5.1. Глобальне інформаційне суспільство, інформаційна економіка та їхній вплив на розвиток міжнародного менеджменту	173
5.2. Види електронного бізнесу та торговельні системи в інтернет-середовищі	182

5.3. Інформаційні та комунікаційні технології, їхня роль у міжнародному менеджменті.	209
ТЕМА 6. МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РИНОК ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ Й ІНВЕСТИЦІЙНУ ПОЛІТИКУ МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЙ.	217
6.1. Формування міжнародних інвестиційних ресурсів та роль транснаціональних компаній у цьому процесі	217
6.2. Міжнародний інвестиційний ринок в умовах глобалізації	233
6.3. Вплив іноземних інвестицій на розвиток світової економіки та міжнародних компаній	242
РОЗДІЛ 3. ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.	276
ТЕМА 7. УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЯХ.	278
7.1. Кадрова політика міжнародних компаній.	278
7.2. Сучасні підходи добору та оцінювання персоналу в міжнародних компаніях	296
7.3. Ефективні мотиваційні аспекти управління персоналом у міжнародних компаніях.	313
ТЕМА 8. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.	335
8.1. Поняття, функції, особливості та рівні корпоративної культури в міжнародних компаніях.	335
8.2. Типологія та моделі корпоративної культури міжнародних компаній	343
8.3. Зв'язок між корпоративною культурою і стратегією міжнародних компаній	358
ТЕМА 9. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЙ.	363
9.1. Сутність, генезис та види соціальної відповідальності бізнесу	363
9.2. Моделі корпоративної соціальної відповідальності бізнесу та особливості їх впровадження	377
9.3. Глобальні стандарти соціальної відповідальності бізнесу.	393

ВСТУП

Активізація інтеграційних процесів та формування глобальної економіки як цілісної системи на початку XXI століття зумовлює нові вимоги до принципів, методів, функцій та змісту менеджменту. Досвід економічного розвитку багатьох країн світу підтверджує значну роль у цьому міжнародної торгівлі, транснаціоналізації бізнесу та інтенсифікації співпраці на міжнародному рівні.

Науково-технічний прогрес, дифузія інновацій та інформаційні технології зумовлюють зародження нових сфер діяльності, що потребують нових знань у галузі міжнародного менеджменту для мінімізації ризиків та утримання конкурентних позицій на глобальних ринках товарів, послуг та факторів виробництва.

Поглиблення глобалізаційних процесів потребує розроблення та впровадження нових моделей бізнесу та нових підходів до управління як національними, так і міжнародними компаніями, запровадження таких підходів до нових принципів налагодження міжнародних економічних відносин, які б забезпечували адекватне реагування на виклики сучасності через демократизацію та гуманізацію суспільного розвитку. За цих обставин глобальна економіка як єдина цілісна система все більше функціонує за встановленими міжнародними правилами.

Глобалізаційним процесам притаманний дуалізм, оскільки для одних учасників міжнародної економічної діяльності вони сприяють розвитку, а для інших – несуть деградацію та занепад. Процеси транснаціоналізації ставлять учасників міжнародного економічного середовища в нерівні умови. Для країн, що розвиваються, перенесення низькотехнологічних виробництв, разом із посиленням мережевого маркетингу та тиску транснаціональних компаній за підтримки їх урядів створюються нерівні умови. Проблема ускладнюється ще й відсутністю у країн-реципієнтів відповідного сучасним реаліям менеджменту, інфраструктури та моделей бізнесу, що призводять до їхньої низької конкурентоспроможності та поглиблення зазначеної нерівності.

Україна є учасником світової економічної системи та задіяна в розвитку міжнародного бізнесу та процесах його транснаціоналізації, здебільшого, як країна-реципієнт. Курс нашої держави на отримання повної суб'єктності на тлі поглиблення євроінтеграційних процесів потребує пошуку дієвих інструментів для підвищення її конкурентоспроможності на міжнародних ринках, навіть в умовах глибокої політичної, соціально-економічної криз, втрати територій зі значним економічним потенціалом, та багаторічними військовими діями на Сході країни за участю Росії.

Нові реалії, в яких опинилася Україна, та виклики, що постали перед нею, потребують нової генерації компетентних державних службовців,

топ-менеджерів та інших фахівців, спроможних приймати ефективні управлінські рішення у складному динамічному середовищі.

Входження України до глобального економічного простору на рівноправних засадах можливе за умови наявності нової генерації фахівців, з розширеним світоглядом та державницькою свідомістю, що володіють необхідними компетенціями, а саме: менеджерів, юристів, економістів та інших, здатних приймати та реалізовувати ефективні управлінські рішення.

Нові вимоги постають і перед підприємцями та бізнесменами щодо створення та розвитку конкурентоспроможної та високоефективної сфери діяльності як на національному, так і міжнародному рівні. Саме керуючись викликами сучасного глобалізованого світу та необхідністю виведення України на високі конкурентні позиції в міжнародному економічному середовищі, колектив авторів Чернігівського національного технологічного університету підготував це навчальне видання, у якому узагальнено теоретичні надбання та практичний досвід успішних міжнародних компаній, визначено комплекс економічних, управлінських, трудових, фінансових, організаційних, інформаційних чинників, що сприяють розвитку міжнародного бізнесу та менеджменту в умовах розвитку та поширення інформаційних технологій.

Цей підручник структуровано відповідно до вимог навчального плану щодо забезпечення дисципліни «Міжнародний менеджмент»; він призначений, крім бакалаврів та магістрів, для широкого кола науковців, аспірантів та управлінців різних сфер економічної діяльності.

Підручник складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять тем, що відповідають навчальній програмі курсу, та списку літератури. Кожний розділ містить перелік знань та вмінь, якими має оволодіти студент, мету та ключові слова. У кінці кожного розділу надається перелік питань для контролю знань, практичні завдання та питання, тести контролю знань. Практична частина розділів посібника спрямована на поглиблення та закріплення знань, розвиток умінь і навичок щодо прийняття рішень менеджерами у сфері міжнародної діяльності та управління.

Лекційна частина підручника має такі складові: сутність та структура міжнародного бізнесу та менеджменту, тенденції їхнього розвитку; основний зміст, завдання міжнародного менеджменту та бізнесу; базові функції менеджменту в міжнародних компаніях, особливо маркетинг, планування та контроль; інноваційна політика в системі міжнародного менеджменту; конкурентні стратегії компаній на міжнародних ринках; міжнародний інвестиційний ринок та його вплив на розвиток світової економіки; світові тенденції розвитку світової економіки з виділенням суті й функцій міжнародного електронного бізнесу, інформаційних технологій та комунікацій;

управління людськими ресурсами в міжнародних компаніях; корпоративна культура та її вплив на стратегію міжнародних компаній та соціальна відповідальність бізнесу в економічному світовому просторі.

У практичній частині кожного розділу підручника надано практичні завдання, питання та тестові завдання до самоперевірки. Завданням цієї частини підручника є поглиблення розуміння теоретичної складової та набуття вмінь використовувати отримані знання на практиці.

Підручнику притаманна логічна побудова з необхідною кількістю наочного матеріалу, який передбачає роботу з освоєнням і аналізом інформації з літературних джерел, результатів досліджень і спостережень різних авторів, опрацювання міжнародних звітів і доповідей, що сприяє кращому засвоєнню студентами поданого матеріалу.

Наукове керівництво підручником, його структурування та методичне забезпечення здійснював Заслужений економіст України, завідувач кафедри менеджменту та державної служби, доктор економічних наук, професор М. П. Бутко.

Над підготовкою підручника працювали:

д-р екон. наук, професор Бутко М. П. – вступ, тема 4;

д-р наук з держ. упр., професор Оліфіренко Л. Д., д-р екон. наук, професор Пепа Т.В., канд. екон. наук, доцент Самійленко Г. М.– тема 1;

д-р екон. наук, професор Іванова Н. В. – тема 2;

д-р наук з держ. упр., професор Олійченко І. М., канд. наук. з держ. упр., доцент Дітковська М. Ю., канд. техн. наук, доцент Бутко І. М. – тема 5;

канд. екон. наук, доцент Повна С. В. – теми 3, 6;

канд. екон. наук, доцент Попело О. В., канд. екон. наук, доцент Шевченко О. М. – тема 7;

канд. екон. наук, доцент Задорожна С.М. – теми 8;

канд. екон. наук, доцент Мурашко М. І. – тема 9.

Колектив авторів щиро вдячний рецензентам та всім причетним до видання цього підручника.